

Twee vrouwen in een speelhal in Willemstad op Curaçao. Casino's en gokhuizen op de Antillen worden verdacht van witwassen van drugsgeld.

Foto Daniel Rosenthal / de Volkskrant

Gouverneur tussen twee vuren

De politici van Curaçao, Sint Maarten en Aruba zijn de bemoeizucht van Nederland beu en richten hun pijlen op de 'waakhonden' van Den Haag.

Van onze verslaggevers
Willem Feenstra, Elsbeth Stoker

AMSTERDAM De positie van de gouverneur op de voormalige Nederlandse Antillen staat onder druk. Op Curaçao, Sint Maarten en Aruba gaan stemmen op de macht van de gouverneur, die wordt gezien als waakhond van Nederland, drastisch in te perken. Daarmee moet de Nederlandse bemoeienis buiten de deur worden gehouden.

De gouverneurs op Curaçao, Sint Maarten en Aruba zijn vertegenwoordigers van de Nederlandse koning. Ze behartigen de belangen van het Rijk en zijn het hoofd van de lokale regeringen. Maar op de eilanden groeit irritatie: ze vinden dat Nederland via de gouverneur te veel invloed probeert uit te oefenen.

Zodoende wordt het steeds lastiger werken voor de gouverneurs, die zich staande moeten houden tussen het Haagse vuur van regelgeving en het onafhankelijkheidsideaal van de eilanden.

Dinsdag nam een meerderheid van het Curaçaose parlement een motie aan om de gouverneur buitenspel te zetten bij de benoeming van een kabinet. Als het aan de lokale politici ligt, worden de ministers en de premier voortaan benoemd door het parlement en niet meer door de gouverneur.

Is Heyliger fraudeur?

Theo Heyliger, leider van de United People's Party (UP) won op 30 augustus met zeven van de vijftien zetels de verkiezingen. Eerder die week stond hij nog centraal tijdens een rechtszaak die draaide om stembusfraude tijdens de verkiezingen van 2010. Hij zou drie miljoen dollar van zijn eigen geld in de verkiezingskas hebben gestort. Met dat geld zouden stemmen verkocht zijn. Heyliger is er nooit voor vervolgd. Wel probeerde het Openbaar Ministerie (OM) op Sint Maarten vijf 'stemverkopers' te vervolgen. Maar de rechter verklaarde het OM 25 augustus niet-ontvankelijk in deze strafzaak. Volgens de rechter was er sprake van klassenjustitie: Heyliger bleef buitenschot in het politieonderzoek, terwijl er alle redenen waren, stelde de rechter, om hem ook te verhoren. 'Er is zelfs geen moeite gedaan om de rol van UP en de partijleiding vast te stellen.'

De motie is afkomstig van oud-premier Gerrit Schotte, die wordt verdacht van witwassen en valsheid in geschrifte en die contacten zou hebben met de Italiaanse maffia. Door de gou-

verneur te omzeilen, hoopt Schotte - mocht zijn partij bij de volgende verkiezingen de grootste worden - de integriteitscreening die de gouverneur namens Nederland uitvoert, te ontlopen. 'Zo wordt de screening een wassen neus en kan Schotte weer premier worden', aldus onafhankelijk parlementariër Omayra Leeflang.

De motie zal in de praktijk weinig veranderen aan de rol van de gouverneur. Alleen de Rijksministerraad - die bestaat uit het Nederlands kabinet en vertegenwoordigers van de eilanden - kan deze wijzigen. Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties liet gisteren weten hier niets voor te voelen.

De motie staat symbool voor de slechte verhoudingen. 'Niet eerder is de positie van de gouverneur zo in het gedrang geweest als de afgelopen tijd', zegt hoogleraar Caribische geschiedenis Gert Oostindie. 'Het is voor beide partijen frustrerend. Nederland probeert de eilanden al sinds 1990 te dwingen beter bestuur te voeren en ziet weinig verbetering. En de eilanden zien de Nederlandse bemoeienis toenemen. De gouverneur zit tussen twee vuren.'

Aanleiding voor de Curaçaose motie is de bemoeienis van Nederland op Sint Maarten. Eind augustus won de van verkiezingsfraude verdachte politicus Theo Heyliger daar de verkiezingen. Om te zorgen dat het nieuwe kabinet op het eiland integer is, maakte de

'Als je Nederland één vinger geeft, pakt het je hele hand. We moeten de Nederlanders tot de orde roepen'

Rijksministerraad vrijdag bekend dat de nieuwe bewindslieden pas door de gouverneur mogen worden benoemd als ze uitgebreid gescreend zijn. De gouverneur krijgt hierbij hulp vanuit Nederland.

Zo'n screening is van belang om het netwerk van de politicus in kaart te brengen. 'Het gevaar schuilt vooral in de mensen achter politici als Schotte en Heyliger', aldus SP-Kamerlid Ronald van Raak. 'Want als je hen de macht geeft, geef je eigenlijk de maffia de macht en glijden de eilanden verder af. Sint Maarten staat al bekend als de witwasmachine van het Caribisch gebied.'

Curaçaose partijen MFK, Pueblo Soberano en de MAN vinden dat de Nederlandse bemoeienis op Sint Maarten veel te ver gaat. 'We mogen hopen dat deze situatie zich nooit op Curaçao zal voordoen, want dan zal er bloed vloeien', aldus MAN-politicus Charles Cooper dinsdag tegen het Caribisch

Netwerk. 'Als je Nederland één vinger geeft, pakt het je hele hand. Als we de vinger moeten afsnijden, doen we dat. We moeten de Nederlanders tot de orde roepen.'

Dit gevoel wordt breed gedragen op de eilanden. In juli bezetten honderden Arubanen de straat voor het kantoor van gouverneur Fredis Refunjol in Oranjestad. Terwijl ze met lepels op steelpannen sloegen, eisten ze het vertrek van de vertegenwoordiger van de koning, die op verzoek van Nederland weigerde de begroting goed te keuren.

De Arubaanse premier Mike Eman ging zelfs in hongerstaking in een tent tegenover het gouverneurskantoor om Refunjol onder druk te zetten. Die hield zijn rug recht en weigerde de begroting te ondertekenen. Volgens Eman kwam dat omdat hij door Nederland werd bedreigd. 'Ik weet niet of het een minister was of een ambtenaar, maar iemand heeft tegen de gouverneur gezegd dat hij naar de gevangenis zou gaan zodra hij had getekend', zei Eman destijds.

Naarmate het lokale bestuur in Haagse optiek minder betrouwbaar wordt, wordt de gouverneur belangrijker voor Nederland, als bewaker van deugdelijk bestuur, aldus Oostindie. 'Maar zij zijn 'landskind', zij leven daar. Men kan het ze erg lastig maken. Nederland heeft een grote verantwoordelijkheid dat zij niet geïsoleerd komen te staan, en zelfs voor hun veiligheid.'

ez is
is en
et de
ieuw-
en af-
Palais
ntaan

inzelf.
in elk
uropa
rland.
ind de
Tour-
ide ge-

in ser-
uit in
ngers
in die
opge-
voeren
stje in

hetst
vrong
ring-
cht is,
reekt,
al dat
t van

as be-
mpje
eerd
venst
mu-
het
ref-
an
el